• *Ас тăвăм*

Аслă тусăма пуç таятăп

Шупашкартан хурлăхлă хыпар ситрĕ: 2010 çулхи авăн уйăхĕн 8-мĕшĕнче 93 çула кайнă Чăваш халăх поэчĕн, РСФСР тата Чăваш АССР культурăн тава тивĕçлĕ ĕçченĕн, Шупашкар хулин хисеплĕ гражданинĕн Василий Иванович Давыдов-Анатрин чĕри тапма чарăннă.

Шел те, хурлăхлă хыпара эпир, Чĕмпĕр-Ульяновск чăвашĕсем, каярах юлса илтрĕмĕр. Чăваш Ен хаçат-журналĕ пирĕн тăрăха 3-4 кун каярах ситет, Чăваш радио хумне те кашни кил тытаймасть.

В.И.Давыдов-Анатрин ятне пĕлмен чăваш çук. Аслă ăрури совет поэчĕн ячĕ çĕр-шывĕпех анлăн сарăлнăччĕ. Уйрăмах вăл юрăра палăрчĕ. Ахальтен мар чăваш композиторĕсем унăн сăввисемпе 600 яхăн юрă çырнă. Çав юрăсем хăйсен илемĕпе, кĕвĕлĕхĕпе уйрăлса тăратчĕç. Ансат та халăха çывăх сăвă-юрă çырма вара пĕртте çăмăл мар. Авторĕ халăх йăли-йĕркине лайăх пĕлнĕ, ун пурнăçĕпе пурăнакан çăмах ăсти пулнăран килнĕ те ĕнтĕ çак поэзи вăртăнлăхĕ. Хăйĕн сăввисене ăстан та сыпăçуллăн вулатчĕ. Çакна эпĕ пĕр хут мар курнă. Хĕрĕх çул каялла Чăваш Ен культура ĕçченĕсен пысăк ушкăнĕ Ульяновск облаçĕнче пулчĕ, савăнтарчĕ. Чăнлă районĕнчи Аслă Нагаткин, Кивĕ Улхаш, Вăта Тимĕрçен тата Анат Тимĕрçен ялĕсенче иртнĕ тĕл пулусем халĕ те асрах-ха.

Пултарулăх ĕçĕнче çеç мар, пурнăçра та уçă та ырă кăмăллă çын пулнăран çамрăк талантсене ÿсме сахал мар пулăшнă. Мана поэзи анине çавăтса кĕнисенчен пĕри – В.Давыдов-Анатри. 1957 çулта И.Кузнецов критикпа çамрăк поэтсен «Çеçпĕл çеçкисем» сборникне пичетлесе кăларчĕ. Унта манăн «Йăмра» сăвă та кĕнĕччĕ. Унăн шăпи телейлĕ пулчĕ. Вăл тĕрлĕ кăларăмра чăвашла та, вырăсла та пичетленсе тухрĕ. Каярах Филипп Лукин композитор юрă та çырнăччĕ. Ман алăри çав кĕнекене курсан Чăваш халăх писателĕ Леонид Агаков: «Ку санăн малтанхи кĕнекÿ-и?» – тесе ыйтнăччĕ. Çапла. Поэзире малтанхи утăм тăвакансемшĕн вăл пĕрремĕш кĕнекиех пулнă. Çакăн хыççăн «Çеçпĕл çеçкисем» çуллен тухса тăма пуçларĕ. Çапла вара вăл чăваш çамрăкĕсен пысăк ушкăнĕшĕн, поэзи çулĕ çине тухмалли чăн-чăн трамплин пулса тăчĕ. Халĕ çав авторсенчен чылайăшĕ – паллă поэт. 1994 çулта Ульяновскра тухнă «Суйласа илнисем» юбилей кĕнеки валли ум сăмах çырса пачĕ. «Чĕмпĕр ен юрăçи» ятлă çав статья çак йĕркесемпе вĕçленет:

Эп саншăн çаплах савăнатăп,
Тус-юлташăм, тăванăм Юман.
Пуç тайса ырлăх-сывлăх сунатăп, –
Пурах шанчăк çумра эс пулсан.

Чăваш халăх ятне эс ямарăн
Ĕмĕрех ĕçчен çын пулнăран.
Туслăха, сынлăха шав упрарăн, –
Тавах уншăн сана чун-вартан!

Поэзи цехĕнче пĕр-пĕриншĕн савăнма пĕлни – акă мĕн ситмест час-часах пултарулăх тĕнчинче. Ку енĕпе пирĕн Василий Иванович чăннипех те пуянччĕ вара.

Пирĕн туслăх поэтăн юлашки кунĕччене татăлмарĕ. Вăл чире пула тухса çÿрейми пулсан та ун хваттерне Ю.Кудаков композиторпа тата Михаил Ставский критикпа пĕр хутчен мар пырса кайрăм. Эпĕ 75 çул тултарнă кун Шупашкарти К.В.Иванов ячĕллĕ литература музейĕнче поэзи уявĕ иртрĕ. Унта В.И.Давыдов-Анатрие те йыхрав тунăччĕ. Вăл хăйĕн салам сăмахĕсене телефонпа вуласа пачĕ. Вĕсем манăн блокнотра сыхланса юлнă.

«Тăван пекех хаклă çыннăм, Анатолий Юман! Эпĕ сана ĕмĕрех пĕтĕм чунчĕререн юратса пурăнтăм. Сан çинчен манăн çырнă статьясем те, сăвăсем те пур. Вырăсла та, чăвашла та. Шел те, халĕ эпĕ вĕсене юбилей уявне пырса вуласа параймăп. Ман ятпа çак салам сăмахне юбилей хăнисене вуласа пар. Тăван халăхшăн малашне те усăллă пулар! Ĕмĕрÿ вăрăм пултăр, ĕçÿ ăнса пытăр! Пире çĕнĕ сăвă-юрăсемпе, пичетри поэт сăмахĕсемпе савăнтарсах, хавхалантарсах тăр!

Василий Давыдов-Анатри,

Чăваш халăх поэчĕ.

2007 çулхи авăнăн 12-мĕшĕ».

Аслă тусăмпа сыв пуллашса çакна çеç калас килет: каçар мана, поэзири тăванăм, хамран килмен сăлтавсене пула юлашки çула ăсатма пырайманшăн!

Этем ĕмри кÿренмелле кĕске.
Тăхăр вунна е çĕр çула ситсен те,
Вăл – ир ларса тăкăнакан çеçке, –
Çакна ку чух эп хам курса ĕнентĕм.

Эс илтĕн-ха тивĕçлине пĕрех,
Поэзири асли, хастар пиччемçĕм.
Пирĕнпеле эс пултăн ĕмĕрех,
Юрусенче эс пурăнăн пĕр вĕçĕм.

■ **Анатолий ЮМАН**

• ➡ *11, 12 стр.*